

Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені
проф. Поніманської Т.І.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК01 **Практикум з логопедії**
спеціальність 016 Спеціальна освіта
(шифр і назва спеціальності)
Освітня програма Спеціальна освіта. Логопедія
(назва освітньої програми)
факультет педагогічний
(назва інституту, факультету,)

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма Практикум з логопедії для здобувачів вищої освіти
(назва навчальної дисципліни)
за спеціальністю 016 Спеціальна освіта

Мова навчання українська

Розробники: Косарева Галина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.

Протокол від “31” серпня 2020 року № 7

Завідувач кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.

_____ (підпис) (проф.І.М.Дичківська)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету за спеціальністю 016 Спеціальна освіта

Протокол від “31” серпня 2020 року № 7

Голова навчально-методичної комісії педагогічного факультету

_____ (підпис) (доц.Н.А.Сяська)
(прізвище та ініціали)

©Косарева Г.М., 2020

© РДГУ, 2020

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: 016 Спеціальна освіта.		
Змістових модулів – 2		2-й	1-2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: портфоліо логопеда		Семестр	
		3-й	2-3-й
Загальна кількість годин – 120 год		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 3 семестр – 5 год. самостійної роботи студента: 3 семестр – 11 год.	Освітній ступінь: магістр	20 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		4 год.	год.
		Лабораторні	
		16 год.	2
		Самостійна робота	
		80 год.	110 год.
Індивідуальні завдання: 9 год.			
Вид контролю: екзамен			
Передумови для вивчення дисципліни: основи медичних знань, основи дефектології та логопедії, педіатрія, вікова фізіологія та валеологія, невропатологія з основами психопатології, логоритміка та ігри в логопедичній роботі, фізична реабілітація та логопедична гімнастика, основи патопсихології та психотерапія, мовленнєві і сенсорні системи та їх порушення			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча навчальна програма з дисципліни «Практикум з логопедії» визначає обсяг знань, якими повинні опанувати студенти відповідно до вимог освітньо-професійної програми спеціальності 016 Спеціальна освіта, а також необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів другого (магістерського) рівня.

Навчальна програма з дисципліни «Практикум з логопедії» має чітку професійну спрямованість підготовки майбутніх фахівців, які зорієнтовані на роботу із дошкільниками та учнями початкових класів із різноманітними, в т.ч. і тяжкими порушеннями мовлення у

дошкільних, загальноосвітніх, загальноосвітніх закладах з інклюзивним та інтегрованим навчанням, загальноосвітніх спеціальних закладах.

Навчальна програма з дисципліни «Практикум з логопедії» тісно пов'язана з вивченням найбільш складних аспектів методики викладання логопедичної проблематики і представляє поглиблений курс в складі теоретичної та практичної підготовки спеціаліста.

Мета викладання дисципліни: забезпечення педагогічними умовами для формування у здобувачів вищої освіти знань теоретико-методичних аспектів викладання дисципліни «Практикум з логопедії» у вищих навчальних закладах; уточнення, розширення та систематизація професійних компетентностей студентів з проблем диференційної діагностики мовленнєвих порушень дітей з метою правильного відбору дітей при комплектуванні груп спеціальних логопедичних установ; формування особистісних якостей майбутнього фахівця спеціальної освіти, оволодіння сучасними методами навчання та виховання дітей з психофізичними порушеннями розвитку.

Завдання курсу:

1. розширити та поглибити знання з основ дефектології на основі вивчення теоретико-методологічних першоджерел;
2. здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у галузі спеціальної та інклюзивної освіти або у процесі професійної діяльності (корекційній навчально-виховній, навчально-реабілітаційній);
3. здатність створювати команду в корекційно-педагогічному середовищі, мотивувати її членів та досягати спільних цілей щодо навчання і виховання дітей з психофізичними порушеннями;
4. сформувати у студентів професійні компетентності щодо організації та планування логопедичної і методичної роботи у різних типах установ Міністерства освіти і науки, соціального забезпечення та закладах Міністерства охорони здоров'я;
5. сприяти формуванню відповідального ставлення до ролі фахівця спеціальної освіти, прагнення поповнювати свої знання, підвищувати професійну майстерність, уміння навчати дітей з психофізичними порушеннями (залежно від нозології) у навчально-виховному, реабілітаційному процесі незалежно від типу закладу і форми організації навчально-виховної діяльності на рівні сучасних вимог до компетентності спеціаліста.

У процесі вивчення дисципліни у здобувачів вищої освіти формуються такі **компетентності:**

інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі спеціальної та інклюзивної освіти та у процесі навчання фахівців із спеціальної освіти у закладах вищої освіти, що передбачає проведення досліджень, та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні:

- **ЗК01.** здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, критичності та самокритичності;
- **ЗК02.** здатність до адаптації та дії в новій ситуації, застосування знань у практичних ситуаціях, генерування нових ідей (креативність), виявлення, постановки та вирішення проблем;
- **ЗК03.** знання та розуміння предметної галузі та професійної діяльності;
- **ЗК07.** здатність діяти соціально відповідально та свідомо; усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми;
- **ЗК09.** здатність до міжособистісної взаємодії;
- **ЗК10.** цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

фахові:

- **ФК01.** здатність використовувати професійно-профільні знання і практичні навички з природничо-наукових та професійних дисциплін у процесі професійної діяльності в

дошкільних, навчально-реабілітаційних центрах, спеціальних закладах освіти та закладі вищої освіти;

- **ФК04.** здатність до психолого-педагогічного керівництва особистісним розвитком дітей з особливими освітніми потребами;
- **ФК06.** здатність застосовувати сучасні інноваційні технології в організації освітньої роботи;
- **ФК07.** здатність враховувати особливості виховання і навчання дітей з особливими освітніми потребами в освітній роботі;
- **ФК08.** здатність використовувати теоретичні знання й практичні навички для оволодіння основами психологічної діагностики та здійснювати корекцію окремих недоліків психофізичного розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення;
- **ФК09.** здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами та соціально-психологічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами;
- **ФК12.** здатність планувати та організовувати логопедичну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами;
- **ФК13.** здатність використовувати сучасні методи діагностики, здійснювати корекційну та реабілітаційну роботу з особами з особливими освітніми потребами;
- **ФК15.** здатність використовувати знання у галузі спеціальної освіти та практичні навички для оволодіння основами психологічної діагностики та здійснювати корекцію окремих недоліків фізичного і психічного розвитку дітей.

3. В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні продемонструвати **програмні результати навчання** (сукупність компетентностей, що виражають знання, розуміння, цінності, інші особисті якості):

ПРН-2. Упроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і генерувати нові ідеї в організації освітнього процесу спеціальних (інклюзивних груп, класів) закладів та/або закладів вищої освіти .

ПРН-9. Володіти уміннями планування та організації освітньо-корекційної, реабілітаційної роботи з урахуванням вікових і індивідуальних можливостей дітей з особливими потребами та складати прогнози щодо її ефективності.

ПРН-10. Здійснювати психолого-педагогічне керівництво індивідуальним розвитком дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-11. Уміти проводити психолого-педагогічне обстеження дітей з мовленнєвими порушеннями, ставити логопедичний діагноз і проводити відповідну корекційну роботу з дітьми з типовим розвитком та з дітьми, які мають різні види дизонтогенезу, ускладнені порушеннями мовлення або його недорозвитком.

ПРН-12. Знати способи попередження і подолання порушень психічного та/або фізичного розвитку та особливості навчання і виховання осіб з особливими освітніми потребами.

ПРН-13. Добирати методи логопедичної роботи з особами, які мають різні порушення психофізичного розвитку.

ПРН-16. Реалізовувати принципи педагогіки толерантності у професійній діяльності спеціального педагога.

ПРН-22. Володіти здатністю до створення толерантного освітнього простору та міжкультурної взаємодії.

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Практичні засади логопедичної роботи з дітьми із дислалією, дизартрією, ринологією та заїканням

ТЕМА 1. Дислалія. Обстеження дітей з дислалією та система корекційно-педагогічної роботи з ними.

Характеристика основних аспектів фонем. Їх класифікація. Поняття «логопедична характеристика звука». Особливості нестійкості вимови звуків у процесі розвитку мовлення до п'яти років (гуління, лепету, поява перших звуків), фізіологічні особливості звуковимови (до п'яти років), диференціація їх з дефектами мовлення.

Класифікація порушень звуковимови. Характеристика функціональної та органічної (механічної) дислалії. Лінгвістична характеристика вад звуковимови за основними формами прояву (відсутність звука, спотворення, заміна, змішування). Охарактеризувати кожну форму.

Подібність та розбіжність понять «фізіологічна дислалія», «функціональна дислалія», «органічна (механічна) дислалія», «ринологія», «дизартрія». Характеристика аномалій в будові органів мовлення, що сприяють виникненню дефектів звуковимови.

Принципи обстеження мовлення у дітей. Перевірка стану тонального (фізіологічного) та фонематичного слуху. Зміст основних етапів послідовної корекційно-педагогічної роботи з подолання недоліків звуковимови у дітей.

Прийоми корекції звуковимови, що використовуються в логопедичній практиці. Порядок виправлення фонем, що вимовляються неправильно, у випадках складного порушення звуковимови. Логопедична характеристика правильної вимови свистячих звуків за схемою: (С, С', З, З', Ц, Ц', ДЗ, ДЗ').

Характеристика основних форм неправильної вимови свистячих звуків (відсутність, заміна, спотворення, змішування), різниця між ними. «Сигматизм», «парасигматизм», «свистячий сигматизм», «шиплячий сигматизм». Методика проведення основних вправ для виявлення рухливості артикуляційного апарату при різних видах сигматизму. Прийоми постановки звука (С, З, Ц, ДЗ), Розвиток фонематичного слуху та артикуляційної моторики. Основні види диференціації звуків, пояснити, з опорою на які аналізатори відбувається диференціація звуків та яка її мета.

Логопедична характеристика правильної вимови шиплячих звуків за схемою: (Ш, Ш', Ж, Ж', Ч, Щ, ДЖ). Статика (артикуляційний уклад) органів артикуляції при утворенні шиплячих звуків та їх динаміка. Фонетичні дефекти вимови звуків (Ш, Ж, Ч, Щ, ДЖ), механізм їх виникнення, види неправильної звуковимови шиплячих. «Сигматизм шиплячий», «сигматизм свистячий», «міжзубний сигматизм», «призубний сигматизм», «боковий сигматизм», «носовий сигматизм», «парасигматизм».

Логопедична характеристика правильної вимови сонорних звуків за схемою: (Л, Л', Р, Р'). Статика (артикуляційний уклад) органів артикуляції при утворенні сонорних звуків (Л, Л', Р, Р'), їх динаміка, подібність та відмінність. Особливості часу появи в нормі у дітей звуків (Р) та (Л). «Ротацизм», «параротацизм», «ламбдацизм», «параламбдацизм»; «ротацизм»: «велярний», «горловий», «боковий», «одноударний», «двогубний»; «ламбдацизм»: «губно-зубний», «двогубний».

ТЕМА 2. Дизартрія. Принципи виявлення та прийоми обстеження дітей з дизартрією

Визначення термінів «дизартрія», «анартрія», їх зміст. Порівняння дизартрії з іншими вадами звуковимови. Назвати механізми порушень при дизартрії. Форми дизартрії. Дати їх коротку характеристику. Пояснити терміни «паретичність» і «спастичність». Назвати форми псевдобульбарної дизартрії. Розкрити зміст терміну «гіперсаливація». Дати характеристику

стану артикуляційної моторики, голосової функції при псевдобульбарній дизартрії. Назвати вади звуковимови при дизартрії.

Дати характеристику дихальної функції при псевдобульбарній дизартрії. Описати стан просодичної сторони мовлення. Пояснити принцип системності при обстеженні дітей із дизартрією. Виявлення відхилень при дизартріях.

Принципи та етапи логопедичної роботи з подолання дизартрії.

Загальний зміст логопедичної роботи з подолання дизартрії. «Анартрія», клініко-психолого-педагогічна характеристика дітей з анартрією. Особливості корекційно-педагогічної роботи з такими дітьми. Ігри, гімнастичні вправи на розвиток просторової уяви у дітей з дизартрією. Завдання артикуляційних вправ при дизартрії. Наявність у дитини з дизартрією фонетичних та фонематичних порушень звуковимови.

ТЕМА 3. Вплив вроджених розщелин губи та піднебіння на розвиток дитини

Визначення ринолалії як мовленнєвого розладу. Форми ринолалії. Механізм утворення ротових та носових звуків при відкритій ринолалії. Порівняння з механізмом формування звуків у нормі. Причини вродженої та набутої відкритої ринолалії. Приклади дефектів будови артикуляційного апарату. Характеристика розщелини губ та піднебіння. Диференціація розщелин повних та часткових. Розщелина язичка м'якого піднебіння. Порушення дихальної функції у дітей з вродженою патологією піднебіння. Порушення у дітей з розщелинами губи та піднебіння голосової функції. Вплив на формування звуковимови вродженої розщелини піднебіння. Формування імпресивного мовлення дітей з ринолаією. Вроджені щілини та їх вплив на психофізичний розвиток дитини. Розлади голосу при ринолалії та їх корекція.

Принципи обстеження дітей з патологією піднебіння. Завдання обстеження дітей з вродженими вадами губи та піднебіння: завдання доопераційної логопедичної роботи з дітьми при ринолалії, післяопераційної логопедичної роботи та пояснити, чим вони відрізняються від завдань доопераційної роботи. Етапи підготовчого періоду корекційно-педагогічної роботи. Мета кожного етапу. Основні етапи корекційно-педагогічної роботи з дитиною-ринолаліком, мета кожного з них. Основні етапи післяопераційної логопедичної роботи, їх завдання. Основні розділи післяопераційної логопедичної роботи, їх мета, зміст. Характеристика методик роботи з дітьми з ринолалією до- та після операції. Основні принципи роботи з дітьми при відкритій ринолалії.

ТЕМА 4. Структура та прояви заїкання. Корекційно-педагогічна робота з дітьми, що заїкаються

Характеристика заїкання як складного психофізичного розладу, при якому в дитини спостерігаються у різній мірі зміни ЦНС, експресивного мовлення, мовленнєвої та загальної моторики, психологічні особливості поведінки. Прояви змін в стані ЦНС у дитини, що заїкається. «Гіпергідроз», «лабільність», «енурез», «енкопрез», «вегетодистонія», «логоневроз».

Принципи побудови медичних класифікацій заїкання. Порівняльна характеристика функціонального та органічного, невротичного та неврозоподібного заїкання. Особливості експресивного мовлення у дітей, що заїкаються.

Характеристика структурних компонентів мовлення, що страждають при заїканні. «Поріг (рівень) вільного мовлення» у дітей, що заїкаються. Чинники, що характеризують різний ступінь складності мовленнєвої діяльності та мовленнєвих ситуацій, залежність підсилення або послаблення, поява або зникнення мовленнєвих запитань.

Особливості поведінки дітей, що заїкаються в ігровій діяльності, на музичних заняттях і заняттях фізичної культури.

Комплексний підхід до подолання заїкання. Загальна характеристика основних систем комплексної реабілітації осіб із заїканням: метод розвивального руху Вероніки Шерборн (рухова терапія, поєднана з грою), метод тіні, метод „Ехо”, програма З. Тарковського, програма нормалізації мовлення Ліліани Арутюнян тощо.

Уявлення про інтонаційну виразність мовлення та її значення для спілкування. Методика формування умінь свідомо та правильно користуватися усіма компонентами інтонації. Розрізнення та формування інтонації завершеного та незавершеного речення. Робота над слуховою диференціацією компонентів інтонації. Засвоєння засобів інтонаційного оформлення на матеріалі голосних та їх засвоєння на більш складному мовленнєвому матеріалі. Розрізнення і засвоєння розповідної та питальної і окличної інтонації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Сучасні підходи до подолання порушень мовлення у дітей з ТПМ

ТЕМА 1. Технології розвитку артикуляційної, дрібної та загальної моторики у логопедичній роботі

Кінезітерапія. Літотерапія. Біоенергопластика. Кріотерапія. Танцетерапія. Тілесно-орієнтована терапія. Логоритміка. Психогімнастика. Ауріколотерапія (масаж). Гідрогімнастика. Японська методика масажу пальців. «Су-Джок» - терапія.

Етапи точкового логопедичного масажу та його завдання. Методи рефлекторного впливу (комплекси БАТ, комплекси перехресного точкового масажу, комплекси масажу із елементами метамірної стимуляції Скворцова-Осипенко).

ТЕМА 2. Авторські методики роботи з немовленнєвими дітьми – 2 год.

Характеристика структури порушення у немовленнєвих дітей. Розвиток слухового сприймання. Формування розумових операцій у немовленнєвих дітей. Становлення сенсорних еталонів у немовленнєвих дітей. Формування ритмічної структури слова та розвиток вербальної імітації на рівні голосних і звуконаслідування у немовленнєвих дітей.

Методика викликання звуків у невербальних дітей шляхом емоційного залучення (Тетяна Грузінова). Школа ігрової логопедії. Формування мовлення через гру: від нуля до фрази. Методика Новікової-Іванцової для немовленнєвих дітей.

ТЕМА 3. Альтернативна та допоміжна комунікація в логопедичній практиці

Поняття «підтримуване спілкування». Автогенні форми спілкування. Поняття про процес комунікації: структура, учасники, засоби забезпечення.

Системи альтернативної комунікації. Засоби альтернативної комунікації. Основні принципи застосування альтернативної комунікації. Системи допоміжної комунікації. Засоби допоміжної комунікації. Основні принципи застосування допоміжної комунікації.

ТЕМА 4. Сучасні підходи до подолання порушень писемного мовлення у дітей з ТПМ

Вивчення писемної продукції дітей із порушеннями мовлення. Сучасні методики обстеження мовленнєвих процесів у дітей, які мають передумови порушення писемного мовлення. Особливості сприймання мовлення на сенсорно-перцептивному рівні, формування гностико-практичних функцій.

Сучасні методики розвитку зорово-просторового сприймання, уявлень, зорового аналізу та синтезу, корекційна робота з розвитку мовно-слухової, зорової, моторної пам'яті; оптико-просторового гнозису, слухової та зорової уваги, розумових операцій аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, класифікації, дії за аналогією, симультанно-сукцесивних функцій на логопедичних заняттях з попередження порушень писемного мовлення.

Авторська методика попередження і подолання порушень писемного мовлення Рональда Дейвіса.

ТЕМА 5. Логопедичний масаж як метод механічної логопедичної корекції дітей з ТПМ

Поняття логопедичного масажу як методу механічної логопедичної корекції. Показання до застосування масажу в логопедичній практиці.

Мета та місце масажу в комплексній системі корекційно-педагогічної дії. Фізіологічна дія масажу. Мета логопедичного масажу.

Інструментальні методи логопедичного впливу. Проведення масажу за допомогою спеціальних інструментів: постановочних зондів, шпательів, зубних щіток, масажерів для язика. Методика зондового масажу О.Новікової.

Методика проведення логопедичного масажу. Прийоми логопедичного масажу: погладжування, розтирання, розминання, розтягування, вібрація.

Диференційоване використання прийомів логопедичного масажу в залежності від форми дизартрії. Етапи логопедичного масажу при ДЦП. Види логопедичного масажу при ДЦП. Поєднання прийомів масажу і пасивної гімнастики.

Загальні методичні рекомендації до проведення логопедичного масажу при ринолалії в доопераційний та післяопераційний періоди. Додаткові методи впливу. Пасивно-активні вправи, які стимулюють роботу піднебінно-глоткових м'язів.

Використання точкового масажу при проведенні фонаційної гімнастики.

Вплив логопедичного масажу на емоційний стан дітей, що заїкаються. Комплексне використання прийомів класичного і точкового масажу. Вибір прийомів і методики масажу в залежності від клінічної форми заїкання. Організація логопедичного заняття з дітьми, що заїкаються із включенням прийомів логопедичного масажу.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	ла б	ін д	с.р .	л		п	ла б	ін д	с.р	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ІЗ ДИСЛАЛІЄЮ, ДИЗАРТРІЄЮ, РИНОЛАЛІЄЮ ТА ЗАЇКАННЯМ												
Тема 1. Дислалія. Обстеження дітей з дислалією та система корекційно-педагогічної роботи з ними.	15	4	2			9	15	2				13
Тема 2. Дизартрія. Принципи виявлення та прийоми обстеження дітей з дизартрією.	15	2	2	2		9	15	2				13
Тема 3. Вплив вроджених розщелин губи та піднебіння на розвиток дитини.	14	2		2		10	14		2			12
Тема 4. Структура та прояви заїкання. Корекційно-педагогічна робота з дітьми, що	18	2		4		12	18		2			16

заїкаються.												
Разом за змістовим модулем 1	62	1 0	4	8		40	62	4	4			54
Змістовий модуль 2. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПОДОЛАННЯ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ТПМ												
Тема 1. Технології розвитку артикуляційної, дрібної та загальної моторики у логопедичній роботі.	12	2		2		8	12					12
Тема 2. Авторські методики роботи з немовленневими дітьми.	12	2		2		8	12					12
Тема 3. Альтернативна та допоміжна комунікація в логопедичній практиці.	12	2		2		8	12					12
Тема 4. Сучасні підходи до подолання порушень писемного мовлення у дітей з ТПМ.	10	2				8	10					10
Тема 5. Логопедичний масаж як метод механічної логопедичної корекції дітей з ТПМ.	12	2		2		8	12			2		10
Разом за змістовим модулем 2	58	1 0	-	8		40	58			2		56
Усього годин	120	2 0	4	16		80	120	4	4	2		110
Модуль 2												
ІНДЗ			-	-	9	-			-	-	-	
Усього годин					9							

1. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Дислалія, прийоми її виявлення та корекції	2
	Всього	2

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Дизартрія. Форми дизартрії, їх характеристика.	2
	Всього	2

8. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1.	Обстеження дітей з дизартрією.	2
2.	Обстеження дітей з ринолалією та система корекційно-педагогічної роботи з ними.	2
3.	Клініко-фізіологічна характеристика заїкання. Структура та прояви заїкання.	2
4.	Логопедичне обстеження при заїканні.	2
5.	Технології розвитку артикуляційної, дрібної та загальної моторики у логопедичній роботі.	2
6.	Обстеження дітей із загальним недорозвитком мовлення.	2
7.	Обстеження дітей із алалією. Заповнення мовленнєвих карток.	2
8.	Комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів артикуляційної мускулатури.	2
	Всього	16

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Складіть конспект заняття з постановки будь якого звука (за вибором); підберіть необхідні вправи, дидактичний матеріал.	2
2.	Опрацювати статтю Жук Т.В., Соколенко Н.А. Перелік документації логопеда / Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринолалія: Навчальний посібник (2-е вид., змін, і доп.) / За заг. ред. Шеремет М.К., Мартиненко В.І. – К.: КНТ, 2008. С.92–106, та виписати орієнтовний індивідуальний план корекційної роботи з дитиною-логопатом.	2
3.	Обстежити одну дитину з дислалією і заповнити відповідний бланк мовленнєвої картки «Стан артикуляційного парату».	2
4.	Скласти порівняльну характеристику традиційного та фонетичного підходу до подолання вад звуковимови у вигляді таблиці.	2
5.	Написати реферативне повідомлення на тему особливостей обстеження дошкільників, що мають одне із порушень мовленнєвого розвитку (на вибір).	1
6.	Розкрити значення мовленнєвої активності дитини на логопедичному занятті.	2
7.	Дібрати комплекс артикуляційних вправ для обстеження жувально-артикуляційних, міміко-артикуляційних м'язів, м'язів язика, губ, щік і м'якого піднебіння дітей з дизартрією.	3
8.	Обстежити одну дитину з дизартрією і заповнити відповідний бланк мовленнєвої картки «Стан артикуляційного парату».	2
9.	Складіть конспект повідомлення на тему «Особливості розвитку дітей в онтогенезі при вродженій розщелині губи та піднебіння».	2
10.	Відомо, що попередження та раннє усунення у дітей мовленнєвих затинань повинно проводитися шляхом нормалізації мовлення дітей в їх повсякденній діяльності. Розкажіть, як це завдання вирішується на заняттях з дитиною, в її іграх, у спілкування з дорослими та однолітками.	2
11.	Сформулюйте конкретно, в чому буде полягати особиста участь батьків та допомога вихователів у попередженні мовленнєвих зитинань. Поясніть, до яких фахівців можна скеровувати дитину у випадках виникнення в неї заїкання. Яка допомога їй та її батькам	2

	буде надана.	
12.	Складіть конспект заняття з формування у дітей з ринолалією м'яких приголосних звуків. Яка послідовність постановки м'яких приголосних звуків.	2
13.	Підберіть вправи, відповідний дидактичний матеріал, малюнки, ігри на розвиток голосу для роботи над голосовою функцією дитини з ринолалією після операції.	2
14.	Складіть конспект заняття з дитиною з ринолалією над розвиток висоти та сили голосу в післяопераційний період. Введіть у нього вправи над мелодико-інтонаційним боком мовлення.	2
15.	Напишіть реферат на тему «Рання профілактична робота з дітьми, що мають вроджену патологію піднебіння».	4
16.	Виписати та опрацювати мовленнєві правила для дітей, що заїкаються (И.Ю. Абелева, Л.П.Голубева и др. Речевые правила для заикающихся / Логопедия. Методическое наследие: Пособие для логопедов и студентов дефектолог, факультетов пед. Вузов / Под ред. Л.С.Волковой: В 5 кн. – М.: ВЛАДОС, 2007. – Кн. II: Нарушения темпа и ритма речи: Заикание. Брадилалия. Тахилалия. С. 160–163.).	2
17.	Зробіть загальну карту логопедичного обстеження дитини, що заїкається (узагальнений перелік запитань для батькув та завдань для дитини).	4
18.	Як можна виявити у дитини, що заїкається, її відношення до свого дефекту, особливості її міжособистісних відносин з оточуючими та особливості її поведінки в різних видах діяльності. Складіть необхідний для цього перелік завдань та запитань.	2
19.	Напишіть декілька конспектів занять з дітьми, що мають сенсорну алалію.	2
20.	Напишіть декілька конспектів занять з дітьми, що мають моторну алалію.	4
21.	Випишіть у зошит 5-10 вправ з логоритміки для дітей, що страждають на алалію.	2
22.	Зробіть загальну карту логопедичного обстеження дитини з сенсорною алалією (узагальнений перелік запитань для батьків та завдань для дитини).	4
23.	Перерахувати та охарактеризувати застосування логопедичних зондів.	2
24.	Підготувати методичні рекомендації щодо оптимальної організації процедури логопедичного масажу (організації робочого місця, вимог до логопедичного інструментарію, санітарно-гігієнічних умов проведення процедури логопедичного масажу тощо).	2
25.	Відпрацювати навички проведення прийомів класичного логопедичного масажу: погладження, розтирання, розминання, вібрація, поколючування, щільне натискання на різних партнерах. Заповнити картку самоаналізу.	4
26.	Історія виникнення масажу. Фізіологічний вплив логопедичного масажу на органи та системи. Скласти таблицю.	4
27.	Відпрацювати навички проведення диференційованого логопедичного масажу при дизартрії в комплексі з артикуляційною	4

	гімнастикою на різних партнерах. Заповнити картку самоаналізу.	
28.	Відпрацювати навички проведення логопедичного масажу при заїканні в комплексі з гімнастикою Стрельникової на різних партнерах. Заповнити картку самоаналізу.	4
29.	Відпрацювати навички проведення точкового логопедичного масажу на різних партнерах. Заповнити картку самоаналізу.	4
30.	Скласти методичний банк комплексів самомасажу для дітей, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку.	4
	Разом	80

10. Індивідуальні завдання.

1. Провести обстеження мовленнєвого розвитку дитини, що заїкається.
2. Заповнити мовну картку на трьох дітей (з ФФН, ДЦП (бульбарна форма), відкритою формою ринолалії).
3. Скласти «Поради батькам дітей з дислалією».
4. Скласти «Поради батькам дітей дизартрією».
5. Скласти «Поради батькам дітей з ринолалією».
6. Скласти «Поради батькам дітей з алалією».
7. Скласти «Поради батькам дітей з афазією».

11. Методи навчання: словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); практичний метод (лабораторні та практичні заняття); наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій); робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату); відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); самостійна робота (розв'язання завдань); індивідуальна науково-дослідна робота.

12. Методи оцінювання: екзамен, усне або письмове опитування; тестування; реферати; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; захист лабораторних і практичних робіт.

13. Засоби діагностики результатів:

- усне опитування (фронтальне, індивідуальне);
- письмовий контроль (експрес-контроль, письмові роботи, контрольні роботи);
- графічна перевірка (складання схем);
- реферати;
- практичний контроль (розв'язування педагогічних задач, виконання практичних завдань, захист проєктів);
- тестовий контроль (поточний, модульний);
- навчальні дискусії, ділові та рольові ігри;
- презентації результатів виконаних завдань;
- завдання на лабораторному обладнанні, реальних об'єктах.

14. Критерії оцінювання результатів навчання

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	зараховано
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що			

		повторного складання семестрового контролю	становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка за ІНДЗ. Залік виставляється за результатами поточного модульного контролю, проводиться по завершенню вивчення навчальної дисципліни.

15. Розподіл балів, що отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота									ІНДЗ	Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Модульний контроль – 2 б.				Модульний контроль – 2 б.							
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	9	40	100
5	7	5	7	5	5	5	3	5			

16. Методичне забезпечення:

Опорні конспекти лекцій, методичні розробки до проведення семінарських і практичних занять, навчальні посібники, інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, нормативні документи, ілюстративні матеріали, навчальні відеофільми, реєстр методичних вказівок, планів семінарських занять, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо.

17. Питання до підготовки до підсумкового контролю (екзамену)

1. Дайте визначення логопедії як науки. Розкрийте мету та завдання логопедії.
2. Обґрунтуйте роль генетики в мовленнєвому розвитку дитини.
3. Охарактеризуйте основні види мовленнєвої патології в усному та писемному мовленні.
4. Дайте визначення такого мовленнєвого порушення, як дислалія. Назвіть причини, симптоматику, класифікацію даного порушення.
5. Охарактеризуйте роль слуху і зору в розвитку мовлення дошкільників.
6. Підберіть вправи артикуляційної гімнастики для диференціації та автоматизації свистячих звуків.
7. Дайте характеристику класифікації мовленнєвих порушень.
8. Охарактеризуйте основні методи логопедичного впливу.
9. Підберіть вправи артикуляційної гімнастики для диференціації та автоматизації шиплячих звуків.
10. Охарактеризуйте психолого-педагогічну класифікацію порушень мовлення.
11. Назвіть функціональні причини виникнення порушень мовлення у дітей.
12. Поясніть, які аномалії в будові артикуляційного апарату впливають на звуковимову дітей.
13. Охарактеризуйте основні вади вимови звуків у разі дислалії.
14. Назвіть екзогенно-органічні причини виникнення порушень мовлення у дітей.
15. Проаналізуйте роль медичної допомоги дітям з ринолалією.
16. Охарактеризуйте клініко-педагогічну класифікацію порушень мовлення.
17. Дайте аналіз спадковим причинам виникнення порушення мовлення у дітей.

18. Опишіть основні прийоми корекції дислалії у дітей дошкільного віку: стигматизму.
19. Дайте визначення такого мовленнєвого порушення, як дизартрія.
20. Охарактеризуйте таблицю класифікації голосних звуків за М. Савченко.
21. Опишіть основні прийоми корекції дислалії у дітей дошкільного віку: ламбдацизму.
22. Охарактеризуйте зв'язок логопедії з іншими науками.
23. Назвіть причини виникнення дизартрій. Клініко-фізіологічні аспекти дизартрії.
24. Розкрийте суть індивідуальної роботи з дітьми, які мають порушення мовленнєвого розвитку.
25. Дайте визначення ринолалії як самостійної мовленнєвої вади. Причини, симптоми, діагностика ринолалії.
26. Визначте роль біологічних і спадкових факторів в психічному розвитку дитини.
27. Опишіть основні прийоми корекції дислалії у дітей дошкільного віку: ротацізму.
28. Охарактеризуйте будову периферичного апарату мовлення (дихальний, голосовий та артикуляційний).
29. Окресліть особливості мовленнєвого розвитку дитячого мовлення у різні вікові періоди.
30. Проаналізуйте дії логопеда при виявленні патології артикуляційного апарату.
31. Дайте розгорнуту характеристику форм ринолалії.
32. Проаналізуйте принцип системного підходу при діагностиці мовленнєвих порушень.
33. Схарактеризуйте основні напрями і методи логопедичного впливу, спрямованого на корекцію дизартричних порушень.
34. Дайте визначення загальному недорозвиненню мовлення.
35. Назвіть причини функціональних порушень голосу.
36. Проаналізуйте недоліки вимови шиплячих звуків. Опишіть основні прийоми корекції сигматизму у дітей.
37. Дайте визначення фонетико-фонематичному недорозвиненню мовлення.
38. Поясніть, у чому полягають основні особливості двох типів класифікації мовленнєвих порушень.
39. Опишіть основні прийоми корекції дислалії у дітей дошкільного віку: піднебінних звуків, йотацізму.
40. Назвіть, які клінічні види ЗНМ виділяють у логопедії.
41. Поясніть, що розуміють під поняттям «порушення мовлення».
42. Схарактеризуйте основні завдання корекційної роботи для дітей з ФФН.
43. Дайте визначення поняття заїкання. Назвіть причини заїкання.
44. Опишіть основні завдання корекційних занять з ринолалії.
45. Обґрунтуйте, за якими принципами комплектуються групи у дошкільних дитячих навчальних закладах для дітей з порушеннями мовлення.
46. Клініко-фізіологічна характеристика заїкання. Класифікація заїкання.
47. Назвіть, які клінічні види ЗНМ виділяють у логопедії.
48. Опишіть основні прийоми корекції дислалії у дітей дошкільного віку: методику виправлення передньоязикових звуків.
49. Дайте характеристику порушенням темпу мовлення.
50. Розкрийте зміст класифікації дизартричних порушень.
51. Опишіть основні прийоми корекції дислалії у дітей дошкільного віку: методику виправлення вад мовлення губних звуків.
52. Дайте визначення поняття афазія. Симптоматика, механізми та класифікація даного порушення.
53. Назвіть причини, механізми виникнення голосових порушень. Класифікація порушень голосу.
54. Охарактеризуйте традиційний підхід до подолання вад звуковимови (автоматизація та диференціація звуків).
55. Дайте визначення поняття алалія. Причини, симптоматика і механізми алалії.
56. Опишіть основні прийоми корекції заїкання у дітей дошкільного віку: методику виправлення передньоязикових звуків.
57. Проаналізуйте вплив порушення фонематичного слуху на розвиток усного мовлення дитини.
58. Поясніть, як поділяють дислалію залежно від збереженості анатомічного складу мовленнєвого апарату (на які види).
59. Охарактеризуйте особливості проведення індивідуальних, фронтальних і групових логопедичних занять.
60. Опишіть вправи, які пропонують виконати дитині за наслідуванням у процесі обстеження рухомості артикуляційного апарату.
61. Охарактеризуйте порушення мовленнєвої діяльності дітей з сенсорною алалією.

62. Розкрийте ваше розуміння комплексності у роботі з подолання поліморфної дислалії.
63. Поясніть використання нетрадиційних методів обстеження мовлення дітей дошкільного віку.
64. Дайте характеристику етапу постановки відсутніх звуків.
65. Охарактеризуйте порушення мовленнєвої діяльності дітей з моторною алалією.
66. Розкрийте ваше розуміння комплексності у роботі з подолання загального недорозвинення мовлення.
67. Дайте характеристику приголосним звукам української мови.
68. Назвіть основні причини механічної дислалії.
69. Зміст та завдання корекційно-педагогічної роботи при афазії.
70. Дайте визначення такого мовленнєвого порушення, як дисграфія. Назвіть причини, симптоматику, класифікацію даного порушення.
71. Охарактеризуйте причини виникнення афазії.
72. Назвіть етапи корекційної роботи з формування фонетичної сторони мовлення.
73. Дайте визначення такого мовленнєвого порушення, як дислексія. Назвіть причини, симптоматику, класифікацію даного порушення.
74. Розкрийте поняття «третій рівень ЗНМ». Поясніть, чим III рівень ЗНМ відрізняється від попередніх.
75. Поясніть особливості організації і проведення логопедичного масажу в логопедичній практиці.
76. Схарактеризуйте особливості раннього психомоторного та мовленнєвого розвитку дітей з ВНГП.
77. Розкрийте психофізіологічні механізми процесу письма та читання в нормі.
78. Назвіть показання до застосування логопедичного масажу.
79. Охарактеризуйте невротичну форму заїкання. Назвіть її причини.
80. Дайте характеристику свистячим звукам. Назвіть недоліки вимови свистячих звуків та способи їх усунення.
81. Поясніть, які міжнародні терміни, утворені від назв грецького алфавіту, використовують для позначення спотвореної вимови звуків.
82. Розкрийте ваше розуміння комплексності у подоланні ринолалії.
83. Поясніть, на якому етапі логопедичної роботи здійснюється постановка звука. Охарактеризуйте механічні способи постановки звуків. Опишіть прийоми постановки задньоязикових звуків.
84. Схарактеризуйте методи традиційної та нетрадиційної медицини у системі подолання заїкання.
85. Дайте психолого-педагогічну характеристику дітям із СНМ. Назвіть ступені СНМ. Охарактеризуйте їх.
86. Опишіть нетрадиційні методики подолання заїкання з використанням технічних засобів навчання.
87. Розкрийте взаємозв'язок проведення ігор з артикуляційної, пальчикової та дихальної гімнастики на підготовчому етапі корекції мовленнєвих вад.
88. Охарактеризуйте неврозоподібну форму заїкання. Назвіть її причини.
89. Назвіть недоліки вимови голосних звуків.
90. Поясніть використання нетрадиційних методів обстеження мовлення дітей дошкільного віку при дизартрії.

18. Рекомендована література

Основна

1. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України [Електронний ресурс] Право та інноваційне суспільство : електрон. наук. вид. 2015. Режим доступу: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Bystrova.pdf>
2. Бондар В.І. Спеціальна освіта в Україні: погляди в майбутнє. К., 2004.
3. Волкова Л.С. Хрестоматія по логопедии (извлечения и тексты): учебное пособие для студентов высших и средних специальных педагогических учебных заведений. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997. 656 с.
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Київ, 2014.
5. Жуков С. М. Викладання психологічних дисциплін у сучасних навчальних закладах: навч. посіб. Артемівськ : ДонУЕП, 2015. 435 с.
6. Карандашев В. Н. Методика преподавания психологии: учебное пособие. СПб.: Питер, 2006. 250с.

7. Козак Л. В. Дослідження інноваційних моделей навчання у вищій школі [Електронний ресурс] *Освітологічний дискурс*, № 1 (5), 2014, Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/4280/1/Kozak_LV_Doslidjennya_innov_mod_2014.pdf
8. Корнев А.Н. Основы логопатологии детского возраста: клинические и психологические аспекты. СПб.: Речь, 2006. 380 с.
9. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции. Донецк: Лебедь, 2000.
10. Мартинчук О.В. Основы корекційної педагогіки: К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 288 с.
11. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту: Монографія. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007, 304 с.
12. Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МПК ПУЕТ. Полтава : ПУЕТ, 2013. 309 с.
13. Таран О. П. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів: підходи, аспекти і структура визначення. *Моніторинг якості освіти: теорія і практика*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. К.: КМПУ імені Б.Д.Грінченка, 2009. С.181–185.
14. Шеремет М.К. Логопедія: Навч. підручник. К.: Видавничий Дім Слово, 2010. 672 с.
15. Шеремет М.К., Ревуцька О.В. Логопедія (корекційна робота при дислалії): навчальний посібник. К. 2009. 244 с.

Допоміжна

1. Вайніленко Т.В. Основы професійного самовдосконалення педагога: методичні рекомендації. Київ, 2005.
2. Гаврилова Н.С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей. Монографія. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друк-Сервіс, 2011. 200 с.
3. Гуцал Л.Л., Миронова С.П. Теоретичні аспекти та методика подолання заїкання у молодших школярів: Навчально-методичний посібник. Хмельницький: Поділля, 2001р. 91 с.
4. Даниелс Е. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів. Львів: Т-во Надія, 2000. 255 с.
5. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навчальний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 302с.
6. Дичківська І.М., Косарева Г.М. Формування толерантного ставлення до дітей з особливими потребами в умовах інклюзії : монографія. Рівне : Видавець О. Зень, 2019. 252 с.
7. Ермакова И.И. Коррекция речи при ринолалии у детей и подростков. М.: Просвещение, 1984. 143 с.
8. Ефименкова Л.Н. Коррекция устной и письменной речи учащихся начальных классов. М.: Просвещение, 1991. 224 с.
9. Ефименкова Л.Н., Мисаренко Г.Г. Организация и методы коррекционной работы логопеда на школьном логопункте: Пособие для логопеда. М.: Просвещение, 1991. 239с.
10. Журавльова А.С. Домашня логопедія без проблем: книга для батьків, які хочуть самі навчити дитину правильно вимовляти звуки. Харків.: Видавничий дім Школа, 2006. 112с.
11. Загвязинский В.И. Педагогическое творчество учителя. Москва: Педагогика, 1987. 160с.
12. Зинченко-Евстегаева Т.Д., Нисневич Л.А. Как помочь «особому» ребенку: книга дл педагогов и родителей. Санкт-Петербург, 1998. 96 с.
13. Ілляшенко Т.Д. Аномальна дитина в школі. Київ: Ніка-Центр, 1995. 199с.
14. Ілляшенко Т.Д. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі (Дошкільний і молодший шкільний вік). К.: Ніка-Центр, 2003. 155 с.
15. Ілляшенко Т.Д. Як навчати дітей з порушеннями психофізичного розвитку. К.: Ніка-Центр, 2003.
16. Капська А.Й. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю з функціональними обмеженнями: навчально-методичний посібник для соціальних працівників і соціальних педагогів. Київ: ДЦССМ, 2003. 168 с.
17. Козлова В.А., Максименко В.С. Навчально-методичний посібник: Фронтальна робота з усунення лексико-граматичного недорозвинення мовлення у дошкільників (лексико-граматична ланка). Кіровоград: Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2005. 91 с.
18. Колесникова И. А. Педагогическая реальность в зеркале межпарадигмальной рефлексии. СПб., 1999.
19. Колишкін О.В. Вступ до спеціальності «Корекційна освіта». Суми, 2013. 392 с.

20. Колишкін О.В. Педагогічна деонтологія вчителя-дефектолога. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 4 (38). С. 429–437.
21. Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади: Монографія. К.: Педагогічна думка, 2007. 458 с.
22. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (у дошкільному дитинстві). Київ, 1998.
23. Концепція державного стандарту освіти учнів з порушеннями мовленнєвого розвитку. *Дефектологія*. 2000. № 2. С. 2–10.
24. Корендо Р. Предметне розвивальне середовище як чинник всебічного розвитку дитини. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2011. № 9. С. 44–50.
25. Кочерга О. В. Психофізіологія шестирічних першокласників і адаптація до школи. К.: Літера ЛТД, 2010, с. 98.
26. Кравченко Г. Ю. Інклюзивна освіта в ДНЗ. Х., 2014.
27. Левина Р.Е. Основы теории и практики логопедии. М.: Просвещение, 1968. 367 с.
28. Левченко И.Ю. Технология обучения и воспитания детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата: учебное пособие для студентов. М.: Академия, 2001. 187 с.
29. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: учебное пособие. Донецк: Лебедь, 2002. 327 с.
30. Лурия А.Р. Основы нейропсихологии. Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М.: Издательский центр Академия, 2003. 384 с.
31. Люндквіст Л.Б., Бурлака В.В. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: навчально-методичний посібник. К.: Герб, 2007. 288 с.
32. Малярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей: дидактичний матеріал. К.: Літера ЛТД, 2003. 104 с.
33. Манько Н.В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку: науково-методичний посібник. К.: КНТ, 2008. 256 с.
34. Мастюкова Е.М. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии: учебное пособие. М.: Владос, 2004. 407 с.
35. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту: монографія. Кам'янець-Подільський, 2007. 304 с.
36. Охрімчук Р. Т. Такт учителя як засіб гармонізації педагогічної системи. *Педагогіка і психологія*. 1995. №1. С. 41-47.
37. Пихтіна Н.П. Основы педагогической техники: Навчальний посібник. Ніжин: Вид-во НДУ імені Миколи Гоголя, 2012. 288 с.
38. Поваляева М.А. Справочник логопеда. Ростов-на Дону: Феникс, 2001. 448с.
39. Поніманська Т. І. Гуманістичний аспект психолого-педагогічної підготовки вихователя. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. Київ, 2001. С. 73–79.
40. Синьов В.М. Основы дефектологии: навч. посібник. К.: Вища школа, 1994. 143 с.
41. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. 238 с.
42. Сисоєва С.О. Основы педагогической творчости учителя: Навчальний посібник. Київ: ІСДОУ, 1994. 112 с.
43. Сисоєва С.О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості: Монографія. Київ: Поліграфкнига, 1996. 405 с.
44. Сисоєва С.О., Поясок Т.Б. Психологія та педагогіка. Київ: Міленіум, 2005. 520 с.
45. Никольская О.С. Аутичный ребёнок. Пути помощи. М.: Теревинф, 2000. 336 с.
46. Нижник Л. Допомога дітям з особливими потребами. К.: Ніка-Центр, 2004. 112 с.

19. Інформаційні (інтернет) ресурси:

1. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> – програми розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
2. <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> – інклюзивне навчання.
3. <http://logoclub.com.ua> – логопедичний сайт, де зібрані методичні поради, практичні рекомендації та весь комплекс необхідних матеріалів для розвитку мовлення дітей, попередження та подолання мовленнєвих порушень, а також підвищення результативності корекційно-розвивальної роботи.
4. <http://www.uasp.org.ua> – українська асоціація корекційних педагогів.
5. <http://iod.gov.ua/events.php> – Інститут обдарованої дитини НАПН України.

Робоча програма «**Практикум з логопедії**» перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 20__-20__ навчальний рік на засіданні кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.

Розділ робочої програми навчальної дисциплін	Зміни і доповнення

Протокол від “___” _____ 20__ року № ___
Завідувач кафедри _____ (_____)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету
Протокол від “___” _____ 20__ року № ___
Голова навчально-методичної комісії _____ (_____)

Робоча програма «**Практикум з логопедії**» перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 20__-20__ навчальний рік на засіданні кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.

Розділ робочої програми навчальної дисциплін	Зміни і доповнення

Протокол від “___” _____ 20__ року № ___
Завідувач кафедри _____ (_____)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету
Протокол від “___” _____ 20__ року № ___
Голова навчально-методичної комісії _____ (_____)

Робоча програма «**Практикум з логопедії**» перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 20__-20__ навчальний рік на засіданні кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.

Розділ робочої програми навчальної дисциплін	Зміни і доповнення

Протокол від “___” _____ 20__ року № ___
Завідувач кафедри _____ (_____)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету
Протокол від “___” _____ 20__ року № ___
Голова навчально-методичної комісії _____ (_____)

Робоча програма «**Практикум з логопедії**» перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 20__-20__ навчальний рік на засіданні кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.

Розділ робочої програми навчальної дисциплін	Зміни і доповнення

Протокол від “___” _____ 20__ року № ___
Завідувач кафедри _____ (_____)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету
Протокол від “___” _____ 20__ року № ___
Голова навчально-методичної комісії _____ (_____)

Рівненський державний гуманітарний університет
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені
проф. Поніманської Т.І.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни	Практикум з логопедії
Викладач	Кандидат педагогічних наук, доцент Косарева Галина Миколаївна
Профайл викладача на сайті кафедри	https://doshkilnardgu.webnode.com.ua/ vikladatskij-sklad/kosarjeva-g-m/
E-mail викладача:	halyna.kosarieva@rshu.edu.ua
Посилання на освітній контент дисципліни в CMS Moodle (за наявності) або на іншому ресурсі	
Консультації	Очні консультації – 2 години на тиждень (вівторок) Он-лайн консультації – 2 години на тиждень (за попередньою домовленістю з викладачем курсу)

Анотація дисципліни

Практикум з логопедії – один з важливих компонентів підготовки сучасного педагога. Практикум з логопедії має чітку професійну спрямованість підготовки майбутніх фахівців, які зорієнтовані на роботу із дошкільниками та учнями початкових класів із різноманітними, в т.ч. і тяжкими порушеннями мовлення у дошкільних, загальноосвітніх, загальноосвітніх закладах з інклюзивним та інтегрованим навчанням, загальноосвітніх спеціальних закладах.

Навчальна дисципліна «Практикум з логопедії» тісно пов'язана з вивченням найбільш складних аспектів методики викладання логопедичної проблематики і представляє поглиблений курс в складі теоретичної та практичної підготовки спеціаліста.

Практикум з логопедії у поєднанні з фаховою компетентністю, психолого-педагогічними знаннями, уміннями та навичками мають забезпечити високий рівень професійної, організаційної, методичної та корекційної діяльності спеціального педагога. Назване зумовлює актуальність викладання дисципліни «Практикум з логопедії» для фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 «Освіта/педагогіка», спеціальності – 016 Спеціальна освіта.

Опанування знаннями з курсу реалізується за допомогою основних організаційних форм навчання: лекцій, практичних (семінарських) занять,

консультацій, самостійної роботи тощо. Остання займає провідне місце в системі освітнього процесу та передбачає аналіз конкретних ситуацій, виконання творчих завдань, написання творів тощо.

Силабус упорядковано із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Опис навчальної дисципліни
ВК01 Практикум з логопедії
 кафедра педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені
 проф. Поніманської Т. І.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4	Галузь знань 0101 Освіта/Педагогіка	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: 016 Спеціальна освіта. (Логопедія. Спеціальна психологія)		
Змістових модулів – 2		2-й	1-2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: портфоліо логопеда (2 курс)		Семестр	
		3-й	2-3-й
Загальна кількість годин – 120 год		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 3 семестр – 5 год. самостійної роботи студента: 3 семестр – 11 год.	Освітній рівень: магістр	20 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		4 год.	2 год.
		Лабораторні	
		16 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		80 год.	110 год.
Індивідуальні завдання: 9 год.			
Вид контролю: екзамен			

Передумови

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Практикум з логопедії» значно підвищиться, якщо здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти попередньо опанував матеріалом таких дисциплін як: мовленнєві і сенсорні системи та їх порушення, невропатологія з основами психопатології, логопедія, логоритміка, ігри в логопедичній роботі, фізична реабілітація та логопедична гімнастика.

Мета і завдання дисципліни

1. Метою викладання дисципліни є: забезпечення педагогічними умовами для формування у здобувачів вищої освіти знань теоретико-методичних аспектів викладання дисципліни «Практикум з логопедії» у вищих навчальних закладах; уточнення, розширення та систематизація професійних компетентностей здобувачів вищої освіти з проблем диференційної діагностики мовленнєвих порушень дітей з метою правильного відбору дітей при комплектуванні груп спеціальних логопедичних установ; формування особистісних якостей майбутнього фахівця спеціальної освіти, оволодіння сучасними методами навчання та виховання дітей з психофізичними порушеннями розвитку.

2. Основними завданнями вивчення дисципліни є: розширення та поглиблення знань з основ дефектології на основі вивчення теоретико-методологічних першоджерел; здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у галузі спеціальної та інклюзивної освіти або у процесі професійної діяльності (корекційній навчально-виховній, навчально-реабілітаційній); здатність створювати команду в корекційно-педагогічному середовищі, мотивувати її членів та досягати спільних цілей щодо навчання і виховання дітей з психофізичними порушеннями; формування у студентів професійних компетентностей щодо організації та планування логопедичної і методичної роботи у різних типах установ Міністерства освіти і науки, соціального забезпечення та закладах Міністерства охорони здоров'я; сприяння формуванню відповідального ставлення до ролі фахівця спеціальної освіти, прагнення поповнювати свої знання, підвищувати професійну майстерність, уміння навчати дітей з психофізичними порушеннями (залежно від нозології) у навчально-виховному, реабілітаційному процесі незалежно від типу закладу і форми організації навчально-виховної діяльності на рівні сучасних вимог до компетентності спеціаліста.

3. Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна:

інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі спеціальної та інклюзивної освіти та у процесі навчання фахівців із спеціальної освіти у закладах вищої освіти, що передбачає проведення досліджень, та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні:

- **ЗК01.** здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, критичності та самокритичності;
- **ЗК02.** здатність до адаптації та дії в новій ситуації, застосування знань у практичних ситуаціях, генерування нових ідей (креативність), виявлення, постановки та вирішення проблем;
- **ЗК03.** знання та розуміння предметної галузі та професійної діяльності;
- **ЗК07.** здатність діяти соціально відповідально та свідомо; усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми;
- **ЗК09.** здатність до міжособистісної взаємодії;
- **ЗК10.** цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

фахові:

- **ФК01.** здатність використовувати професійно-профільні знання і практичні навички з природничо-наукових та професійних дисциплін у процесі професійної діяльності в дошкільних, навчально-реабілітаційних центрах, спеціальних закладах освіти та закладі вищої освіти;
- **ФК04.** здатність до психолого-педагогічного керівництва особистісним розвитком дітей з особливими освітніми потребами;

- **ФК06.** здатність застосовувати сучасні інноваційні технології в організації освітньої роботи;
- **ФК07.** здатність враховувати особливості виховання і навчання дітей з особливими освітніми потребами в освітній роботі;
- **ФК08.** здатність використовувати теоретичні знання й практичні навички для оволодіння основами психологічної діагностики та здійснювати корекцію окремих недоліків психофізичного розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення;
- **ФК09.** здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами та соціально-психологічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами;
- **ФК12.** здатність планувати та організовувати логопедичну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами;
- **ФК13.** здатність використовувати сучасні методи діагностики, здійснювати корекційну та реабілітаційну роботу з особами з особливими освітніми потребами;
- **ФК15.** здатність використовувати знання у галузі спеціальної освіти та практичні навички для оволодіння основами психологічної діагностики та здійснювати корекцію окремих недоліків фізичного і психічного розвитку дітей.

3. В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні продемонструвати **програмні результати навчання** (сукупність компетентностей, що виражають знання, розуміння, цінності, інші особисті якості):

- **ПРН-2.** Упроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і генерувати нові ідеї в організації освітнього процесу спеціальних (інклюзивних груп, класів) закладів та/або закладів вищої освіти .
- 6. **ПРН-9.** Володіти вміннями планування та організації освітньо-корекційної, реабілітаційної роботи з урахуванням вікових і індивідуальних можливостей дітей з особливими потребами та складати прогнози щодо її ефективності.
- 7. **ПРН-10.** Здійснювати психолого-педагогічне керівництво індивідуальним розвитком дітей з особливими освітніми потребами.
- 8. **ПРН-11.** Уміти проводити психолого-педагогічне обстеження дітей з мовленнєвими порушеннями, ставити логопедичний діагноз і проводити відповідну корекційну роботу з дітьми з типовим розвитком та з дітьми, які мають різні види дизонтогенезу, ускладнені порушеннями мовлення або його недорозвитком.
- 9. **ПРН-12.** Знати способи попередження і подолання порушень психічного та/або фізичного розвитку та особливості навчання і виховання осіб з особливими освітніми потребами.
- 10. **ПРН-13.** Добирати методи логопедичної роботи з особами, які мають різні порушення психофізичного розвитку.
- 11. **ПРН-16.** Реалізовувати принципи педагогіки толерантності у професійній діяльності спеціального педагога.
- 12. **ПРН-22.** Володіти здатністю до створення толерантного освітнього простору та міжкультурної взаємодії.

Дидактична карта дисципліни

Тема заняття, кількість годин	Форма діяльності	Методи навчання і оцінювання	Оцінювання аудиторної роботи	Завдання самостійної і домашньої роботи, години	Література, інформаційні ресурси	Оцінювання самостійної домашньої роботи	Термін виконання самостійної роботи
Змістовий модуль 1. Практичні засади логопедичної роботи з дітьми із дислалією, дизартрією, ринолалією та заїканням							
Тема 1. Дислалія. Обстеження дітей з дислалією та система корекційно-педагогічної роботи з ними – 4 год. Дислалія, прийоми її виявлення та корекції – 2 год.	Лекція	МН1, МН3	1 бал	1. Скласти конспект заняття з постановки будь якого звука (за вибором); підберіть необхідні вправи, дидактичний матеріал – 2 год. (МО7) 2. Опрацювати статтю Жук Т.В., Соколенко Н.А. Перелік документації логопеда. К.: КНТ, 2008. С.92–106, та виписати орієнтовний індивідуальний план корекційної роботи з дитиною-логопатом – 2 год. (МО7) . 3. Обстежити одну дитину з дислалією і заповнити відповідний бланк мовленнєвої картки «Стан артикуляційного парату» – 2 год. (МО7) . 4. Скласти порівняльну характеристику традиційного та фонетичного підходу до подолання вад звуковимови у вигляді таблиці – 2 год. (МО6) 5. Написати реферативне повідомлення на тему: “Особливості обстеження дошкільників, що мають одне із порушень мовленнєвого розвитку (на вибір)” – 1 год. (МО7) .	1,5,6, 7, 8, 18,22	2 бали	До проведення наступного практичного заняття
	Семінар	МН1, МН2, МН4, МН6, МО2, МО4, МО7, МО9	2 бали				
Тема 2. Дизартрія. Принципи виявлення та прийоми обстеження дітей з дизартрією – 2 год. Дизартрія. Принципи виявлення та прийоми обстеження дітей з дизартрією – 2 год. Обстеження дітей з дизартрією – 2 год.	Лекція	МН1, МН3	1 бал	1. Розкрити значення мовленнєвої активності дитини на логопедичному занятті – 2 год. (МО7) 2. Дібрати комплекс артикуляційних вправ для обстеження жувально-артикуляційних, міміко-артикуляційних м'язів, м'язів язика, губ, щік і м'якого піднебіння дітей з дизартрією – 3 год. (МО7) . 3. Обстежити одну дитину з дизартрією і заповнити відповідний бланк мовленнєвої картки «Стан артикуляційного парату» – 2 год. (МО6) . 4. Підготуйте повідомлення на тему «Особливості розвитку дітей в онтогенезі при вродженій розщелині губи та піднебіння» – 2 год. (МО7) .	1,5,6, 7, 8, 12,14,15,18,22	2 бали	До проведення наступного практичного заняття
	Практикум	МО4, МО7, МО9 МН2, МН4, МН6,	2 бали				
	Лабораторне заняття	МО2, МО4, МО6, МО7	2 бали				

Тема 3. Вплив вроджених розщелин губи та піднебіння на розвиток дитини – 2 год. Обстеження дітей з ринопалією та система корекційно-педагогічної роботи з ними – 2 год.	Лекція	МН1, МН3	1 бал	1. Відомо, що попередження та раннє усунення у дітей мовленєвих затинань повинно проводитися шляхом нормалізації мовлення дітей в їх повсякденній діяльності. Розкажіть, як це завдання вирішується на заняттях з дитиною, в її іграх, у спілкування з дорослими та однолітками – 2 год. (МО7). 2. Сформулюйте конкретно, в чому буде полягати особиста участь батьків та допомога вихователів у попередженні мовленєвих зитинань. Поясніть, до яких фахівців можна скеровувати дитину у випадках виникнення в неї заїкання. Яка допомога їй та її батькам буде надана – 2 год. (МО6). 3. Складіть конспект заняття з формування у дітей з ринопалією м'яких приголосних звуків. Яка послідовність постановки м'яких приголосних звуків – 2 год. (МО6) 4. Підберіть вправи, відповідний дидактичний матеріал, малюнки, ігри на розвиток голосу для роботи над голосовою функцією дитини з ринопалією після операції – 2 год. (МО7) 5. Складіть конспект заняття з дитиною з ринопалією над розвиток висоти та сили голосу в післяопераційний період. Введіть у нього вправи над мелодико-інтонаційним боком мовлення – 2 год. (МО7).	1,2,3,4,5,6, 7,9,19, 19, 20,21	2 бали	До проведення наступного практичного заняття
	Лабораторне заняття	МН2, МН4, МН6, МО2, МО4, МО6, МО7	2 бали				
Тема 4. Структура та прояви заїкання. Корекційно-педагогічна робота з дітьми, що заїкаються – 2 год. Структура та прояви заїкання. Логопедичне обстеження при заїканні – 2 год. Клініко-фізіологічна характеристика заїкання.	Лекція	МН1, МН3, МН5	1 бал	1. Напишіть реферат на тему «Рання профілактична робота з дітьми, що мають вроджену патологію піднебіння» – 4 год. (МО7). 2. Випишіть та опрацюйте мовленнєві правила для дітей, що заїкаються (И.Ю. Абелева, Л.П.Голубева. Нарушения темпа и ритма речи: Заикание. Брадилалия. Тахилалия. С. 160–163) – 2 год. (МО7) 3. Зробіть загальну карту логопедичного обстеження дитини, що заїкається (узагальнений перелік запитань для батькув та завдань для дитини) – 4 год. (МО6). 4. Як можна виявити у дитини, що заїкається, її	1, 2, 5, 6, 15, 17, 19, 21,22	2 бали	До проведення наступного практичного заняття
	Лабораторне заняття	МН2, МН4, МН6, МО2, МО4, МО6, МО7	2 бали				
	Лабораторне заняття	МН2, МН4,	2 бали				

Структура та прояви заїкання – 2 год.		МН6, МО2, МО4, МО6, МО7		відношення до свого дефекту, особливості її міжособистісних відносин з оточуючими та особливості її поведінки в різних видах діяльності. Складіть необхідний для цього перелік завдань та запитань – 2 год. (МО7).			
Змістовий модульний контроль	Оцінювання програмних результатів навчання	МО4	2 бали	—	—	—	Не більше 3 днів після проведення модульного контролю
Змістовий модуль 2. Сучасні підходи до подолання порушень мовлення у дітей з ТПМ							
Тема 1. Технології розвитку артикуляційної, дрібної та загальної моторики у логопедичній роботі – 2 год.	Лекція	МН1, МН3, МН5	1 бал	1. Напишіть декілька конспектів занять з дітьми, що мають сенсорну алалію – 2 год. (МО7). 2. Напишіть декілька конспектів занять з дітьми, що мають моторну алалію – 4 год. (МО7). 3. Випишіть у зошит 5-10 вправ з логоритміки для дітей, що страждають на алалію – 2 год. (МО7).	1, 8, 10, 11,12,13,21,	2 бали	До проведення наступного практичного заняття
Технології розвитку артикуляційної, дрібної та загальної моторики у логопедичній роботі – 2 год.	Лабораторне заняття	МН2, МН3, МН4, МН6, МН7 МО4, МО5 МО6, МО7	2 бали				
Тема 2. Авторські методики роботи з немовленнєвими дітьми – 2 год.	Лекція	МН1, МН3	1 бал	1. Зробіть загальну карту логопедичного обстеження дитини з сенсорною алалією (узагальнений перелік запитань для батьків та завдань для дитини) – 4 год. (МО8). 2. Перерахувати та охарактеризувати застосування логопедичних зондів – 2 год. (МО7). 3. Підготувати методичні рекомендації щодо оптимальної організації процедури логопедичного масажу (організації робочого місця, вимог до логопедичного інструментарію, санітарно-гігієнічних умов проведення процедури логопедичного масажу тощо) – 2 год. (МО7).	1, 9, 13,14,15, 19	2 бали	До проведення наступного практичного заняття
Обстеження дітей із загальним недорозвитком мовлення – 2 год.	Лабораторне заняття	МН2, МН4, МН6 МО2, МО4, МО5, МО7	2 бали				
Тема 3.				1. Відпрацювати навички проведення прийомів кла-	1,	2 бали	До

Альтернативна та допоміжна комунікація в логопедичній практиці – 2 год.	Лекція	МН1, МН3	1 бал	сичного логопедичного масажу: погладження, розтирання, розминання, вібрація, поколючування, щільне натискання на різних партнерах. Заповнити картку самоаналізу – 4 год. (МО8).	2,3,4,5,9,16,17,19,21,22		наступного практичного заняття
Обстеження дітей із алалією. Заповнення мовленнєвих карток – 2 год.	Лабораторне заняття	МН2, МН4, МН6, МО2, МО4, МО6, МО7	2 бали	2. Історія виникнення масажу. Фізіологічний вплив логопедичного масажу на органи та системи. Скласти таблицю – 4 год. (МО7).			
Тема 4. Сучасні підходи до подолання порушень писемного мовлення у дітей з ТПМ – 2 год.	Лекція	МН1, МН3	1 бал	1. Відпрацювати навички проведення диференційованого логопедичного масажу при дизартрії в комплексі з артикуляційною гімнастикою на різних партнерах. Заповнити картку самоаналізу – 4 год. (МО7). 2. Відпрацювати навички проведення логопедичного масажу при заїканні в комплексі з гімнастикою Стрельникової на різних партнерах. Заповнити картку самоаналізу – 4 год. (МО7).	1,2,3,4,5,6,7,9,19,19,20,21	2 бали	До наступного практичного заняття
Тема 5. Логопедичний масаж як метод механічної логопедичної корекції дітей з ТПМ – 2 год. Комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів артикуляційної мускулатури – 2 год.	Лекція Лабораторне заняття	МН1, МН3 МН2, МН4, МН6, МО2, МО4, МО6, МО7	1 бал 2 бали	1. Відпрацювати навички проведення точкового логопедичного масажу на різних партнерах. Заповнити картку самоаналізу – 4 год. (МО7). 3. Скласти методичний банк комплексів самомасажу для дітей, що мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку – 4 год. (МО7).	1,2,3,4,5,6,7,9,19,19,20,21	2 бали	До наступного практичного заняття
Змістовий модульний контроль	Оцінювання програмних результатів навчання	МО2, МО4	2 бали	–	–	–	Не більше 3 днів після проведення модульного контролю
Підсумковий контроль	тестування	МО7, МО9, МО10	40 балів	Виконання ІНДЗ	Захист ІНДЗ	9 балів	Згідно розкладу

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

МН1 – словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);

МН2 – практичний метод (лабораторні та практичні заняття);

МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);

МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань);

МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

МО1 – екзамени;

МО2 – усне або письмове опитування;

МО3 – колоквиум;

МО4 – тестування;

МО5 – командні проекти;

МО6 – реферати, есе;

МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

МО8 – презентації та виступи на наукових заходах;

МО9 – захист лабораторних і практичних робіт;

МО10 – залік.

Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет, проєктор для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, модульний, підсумковий контроль); програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності.

Політика дисципліни

Організація вивчення дисципліни відбувається відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у РДГУ, Положення про академічну доброчесність, Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти, Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, що здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

На заняттях **забороняється** використання мобільних пристроїв, виключенням є користування ними лише під час підготовки практичних завдань під час заняття.

Політика щодо відвідування: відвідування усіх видів занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та підсумкові завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших магістрантів;
- не списувати під час під час виконання тестових завдань та написання контрольних робіт (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

У разі виявлення плагіату в будь-яких видах робіт, Ви отримаєте незадовільну оцінку і повинні будете повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, модульний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма контролю: залік.

Відвідування лекційних занять оцінюється в 1 бал. **(Загальна сума балів – $9 \cdot 1 = 9$).**

Участь у практичних семінарських заняттях, виконання завдань до практичного заняття – **2 бали (Загальна сума балів – $10 \cdot 2 = 20$).**

Виконання завдань самостійної роботи – **2 бали за кожну тему (Загальна сума балів – $9 \cdot 2 = 18$).**

Змістовий модульний контроль 2 бали **(Загальна сума балів – $2 \cdot 2 = 4$).**

ІНДЗ – 9 балів

Підсумкове тестування – 40 балів

Критерії оцінювання результатів навчання

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну	Високий (творчий)	відмінно	

			інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності			зараховано
82-89	B	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	зараховано
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні,			

			вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка за ІНДЗ. Залік виставляється за результатами поточного модульного контролю, проводиться по завершенню вивчення навчальної дисципліни.

Розподіл балів, що отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота									ІНДЗ	Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Модульний контроль – 2 б.				Модульний контроль – 2 б.							
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	9	40	100
5	7	5	7	5	5	5	3	5			

Питання до підготовки до підсумкового контролю (екзамену)

4. Дайте визначення логопедії як науки. Розкрийте мету та завдання логопедії.
5. Обґрунтуйте роль генетики в мовленнєвому розвитку дитини.
6. Охарактеризуйте основні види мовленнєвої патології в усному та писемному мовленні.
4. Дайте визначення такого мовленнєвого порушення, як дислалія. Назвіть причини, симптоматику, класифікацію даного порушення.
10. Охарактеризуйте роль слуху і зору в розвитку мовлення дошкільників.

11. Підберіть вправи артикуляційної гімнастики для диференціації та автоматизації свистячих звуків.
12. Дайте характеристику класифікації мовленнєвих порушень.
13. Охарактеризуйте основні методи логопедичного впливу.
14. Підберіть вправи артикуляційної гімнастики для диференціації та автоматизації шиплячих звуків.
10. Охарактеризуйте психолого-педагогічну класифікацію порушень мовлення.
91. Назвіть функціональні причини виникнення порушень мовлення у дітей.
92. Поясніть, які аномалії в будові артикуляційного апарату впливають на звуковимову дітей.
93. Охарактеризуйте основні вади вимови звуків у разі дислалії.
94. Назвіть екзогенно-органічні причини виникнення порушень мовлення у дітей.
95. Проаналізуйте роль медичної допомоги дітям з ринолалією.
96. Охарактеризуйте клініко-педагогічну класифікацію порушень мовлення.
97. Дайте аналіз спадковим причинам виникнення порушення мовлення у дітей.
98. Опишіть основні прийоми корекції дислалії у дітей дошкільного віку: стигматизму.
99. Дайте визначення такого мовленнєвого порушення, як дизартрія.
100. Охарактеризуйте таблицю класифікації голосних звуків за М. Савченко.
101. Опишіть основні прийоми корекції дислалії у дітей дошкільного віку: ламбдацизму.
102. Охарактеризуйте зв'язок логопедії з іншими науками.
103. Назвіть причини виникнення дизартрій. Клініко-фізіологічні аспекти дизартрії.
104. Розкрийте суть індивідуальної роботи з дітьми, які мають порушення мовленнєвого розвитку.
105. Дайте визначення ринолалії як самостійної мовленнєвої вади. Причини, симптоми, діагностика ринолалії.
106. Визначте роль біологічних і спадкових факторів в психічному розвитку дитини.
107. Опишіть основні прийоми корекції дислалії у дітей дошкільного віку: ротацизму.
108. Охарактеризуйте будову периферичного апарату мовлення (дихальний, голосовий та артикуляційний).
109. Окресліть особливості мовленнєвого розвитку дитячого мовлення у різні вікові періоди.
110. Проаналізуйте дії логопеда при виявленні патології артикуляційного апарату.
111. Дайте розгорнуту характеристику форм ринолалії.
112. Проаналізуйте принцип системного підходу при діагностиці мовленнєвих порушень.

113. Схарактеризуйте основні напрями і методи логопедичного впливу, спрямованого на корекцію дизартричних порушень.
114. Дайте визначення загальному недорозвиненню мовлення.
115. Назвіть причини функціональних порушень голосу.
116. Проаналізуйте недоліки вимови шиплячих звуків. Опишіть основні прийоми корекції сигматизму у дітей.
117. Дайте визначення фонетико-фонематичному недорозвиненню мовлення.
118. Поясніть, у чому полягають основні особливості двох типів класифікації мовленнєвих порушень.
119. Опишіть основні прийоми корекції дислалії у дітей дошкільного віку: піднебінних звуків, йотацізму.
120. Назвіть, які клінічні види ЗНМ виділяють у логопедії.
121. Поясніть, що розуміють під поняттям «порушення мовлення».
122. Схарактеризуйте основні завдання корекційної роботи для дітей з ФФН.
123. Дайте визначення поняття заїкання. Назвіть причини заїкання.
124. Опишіть основні завдання корекційних занять з ринолалії.
125. Обґрунтуйте, за якими принципами комплектуються групи у дошкільних дитячих навчальних закладах для дітей з порушеннями мовлення.
126. Клініко-фізіологічна характеристика заїкання. Класифікація заїкання.
127. Назвіть, які клінічні види ЗНМ виділяють у логопедії.
128. Опишіть основні прийоми корекції дислалії у дітей дошкільного віку: методику виправлення передньоязикових звуків.
129. Дайте характеристику порушенням темпу мовлення.
130. Розкрийте зміст класифікації дизартричних порушень.
131. Опишіть основні прийоми корекції дислалії у дітей дошкільного віку: методику виправлення вад мовлення губних звуків.
132. Дайте визначення поняття афазія. Симптоматика, механізми та класифікація даного порушення.
133. Назвіть причини, механізми виникнення голосових порушень. Класифікація порушень голосу.
134. Охарактеризуйте традиційний підхід до подолання вад звуковимови (автоматизація та диференціація звуків).
135. Дайте визначення поняття алалія. Причини, симптоматика і механізми алалії.
136. Опишіть основні прийоми корекції заїкання у дітей дошкільного віку: методику виправлення передньоязикових звуків.
137. Проаналізуйте вплив порушення фонематичного слуху на розвиток усного мовлення дитини.
138. Поясніть, як поділяють дислалію залежно від збереженості анатомічного складу мовленнєвого апарату (на які види).
139. Охарактеризуйте особливості проведення індивідуальних,

- фронтальних і групових логопедичних занять.
140. Опишіть вправи, які пропонують виконати дитині за наслідуванням у процесі обстеження рухомості артикуляційного апарату.
 141. Охарактеризуйте порушення мовленнєвої діяльності дітей з сенсорною алалією.
 142. Розкрийте ваше розуміння комплексності у роботі з подолання поліморфної дислалії.
 143. Поясніть використання нетрадиційних методів обстеження мовлення дітей дошкільного віку.
 144. Дайте характеристику етапу постановки відсутніх звуків.
 145. Охарактеризуйте порушення мовленнєвої діяльності дітей з моторною алалією.
 146. Розкрийте ваше розуміння комплексності у роботі з подолання загального недорозвинення мовлення.
 147. Дайте характеристику приголосним звукам української мови.
 148. Назвіть основні причини механічної дислалії.
 149. Зміст та завдання корекційно-педагогічної роботи при афазії.
 150. Дайте визначення такого мовленнєвого порушення, як дисграфія. Назвіть причини, симптоматику, класифікацію даного порушення.
 151. Охарактеризуйте причини виникнення афазії.
 152. Назвіть етапи корекційної роботи з формування фонетичної сторони мовлення.
 153. Дайте визначення такого мовленнєвого порушення, як дислексія. Назвіть причини, симптоматику, класифікацію даного порушення.
 154. Розкрийте поняття «третій рівень ЗНМ». Поясніть, чим III рівень ЗНМ відрізняється від попередніх.
 155. Поясніть особливості організації і проведення логопедичного масажу в логопедичній практиці.
 156. Схарактеризуйте особливості раннього психомоторного та мовленнєвого розвитку дітей з ВНГП.
 157. Розкрийте психофізіологічні механізми процесу письма та читання в нормі.
 158. Назвіть показання до застосування логопедичного масажу.
 159. Охарактеризуйте невротичну форму заїкання. Назвіть її причини.
 160. Дайте характеристику свистячим звукам. Назвіть недоліки вимови свистячих звуків та способи їх усунення.
 161. Поясніть, які міжнародні терміни, утворені від назв грецького алфавіту, використовують для позначення спотвореної вимови звуків.
 162. Розкрийте ваше розуміння комплексності у подоланні ринолалії.
 163. Поясніть, на якому етапі логопедичної роботи здійснюється постановка звука. Охарактеризуйте механічні способи постановки звуків. Опишіть прийоми постановки задньоязикових звуків.
 164. Схарактеризуйте методи традиційної та нетрадиційної медицини у

системі подолання заїкання.

165. Дайте психолого-педагогічну характеристику дітям із СНМ. Назвіть ступені СНМ. Охарактеризуйте їх.
166. Опишіть нетрадиційні методики подолання заїкання з використанням технічних засобів навчання.
167. Розкрийте взаємозв'язок проведення ігор з артикуляційної, пальчикової та дихальної гімнастики на підготовчому етапі корекції мовленнєвих вад.
168. Охарактеризуйте неврозоподібну форму заїкання. Назвіть її причини.
169. Назвіть недоліки вимови голосних звуків.
170. Поясніть використання нетрадиційних методів обстеження мовлення дітей дошкільного віку при дизартрії.

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна

47. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України [Електронний ресурс] Право та інноваційне суспільство : електрон. наук. вид. 2015. Режим доступу: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Bystrova.pdf>
48. Бондар В.І. Спеціальна освіта в Україні: погляди в майбутнє. К., 2004.
49. Волкова Л.С. Хрестоматія по логопедии (извлечения и тексты): учебное пособие для студентов высших и средних специальных педагогических учебных заведений. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997. 656 с.
50. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Київ, 2014.
51. Жуков С. М. Викладання психологічних дисциплін у сучасних навчальних закладах: навч. посіб. Артемівськ : ДонУЕП, 2015. 435 с.
52. Карандашев В. Н. Методика преподавания психологии: учебное пособие. СПб.: Питер, 2006. 250с.
53. Козак Л. В. Дослідження інноваційних моделей навчання у вищій школі [Електронний ресурс] *Освітологічний дискурс*, № 1 (5), 2014, Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/4280/1/Kozak_LV_Doslidjennya_innov_mod_2014.pdf
54. Корнев А.Н. Основы логопатологии детского возраста: клинические и психологические аспекты. СПб.: Речь, 2006. 380 с.
55. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции. Донецк: Лебедь, 2000.
56. Мартинчук О.В. Основы корекційної педагогіки: К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 288 с.
57. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту: Монографія. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2007, 304 с.
58. Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ. Полтава : ПУЕТ, 2013. 309 с.
59. Таран О. П. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів: підходи, аспекти і структура визначення. *Моніторинг якості освіти: теорія і практика*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. К.: КМПУ імені Б.Д.Грінченка, 2009. С.181–185.
60. Шеремет М.К. Логопедія: Навч. підручник. К.: Видавничий Дім Слово, 2010. 672 с.
61. Шеремет М.К., Ревуцька О.В. Логопедія (корекційна робота при дислалії): навчальний посібник. К. 2009. 244 с.

Допоміжна

2. Вайніленко Т.В. Основи професійного самовдосконалення педагога: методичні рекомендації. Київ, 2005.
3. Гаврилова Н.С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей. Монографія. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друк-Сервіс, 2011. 200 с.

4. Гуцал Л.Л., Миронова С.П. Теоретичні аспекти та методика подолання заїкання у молодших школярів: Навчально-методичний посібник. Хмельницький: Поділля, 2001р. 91 с.
5. Даниелс Е. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів. Львів: Т-во Надія, 2000. 255 с.
6. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навчальний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 302с.
7. Дичківська І.М., Косарева Г.М. Формування толерантного ставлення до дітей з особливими потребами в умовах інклюзії : монографія. Рівне : Видавець О. Зень, 2019. 252 с.
8. Ермакова И.И. Коррекция речи при ринолалии у детей и подростков. М.: Просвещение, 1984. 143 с.
9. Ефименкова Л.Н. Коррекция устной и письменной речи учащихся начальных классов. М.: Просвещение, 1991. 224 с.
10. Ефименкова Л.Н., Мисаренко Г.Г. Организация и методы коррекционной работы логопеда на школьном логопункте: Пособие для логопеда. М.: Просвещение, 1991. 239с.
11. Журавльова А.Є. Домашня логопедія без проблем: книга для батьків, які хочуть самі навчити дитину правильно вимовляти звуки. Харків.: Видавничий дім Школа, 2006. 112с.
12. Загвязинский В.И. Педагогическое творчество учителя. Москва: Педагогика, 1987. 160с.
13. Зинченко-Евстегнеева Т.Д., Нисневич Л.А. Как помочь «особому» ребенку: книга для педагогов и родителей. Санкт-Петербург, 1998. 96 с.
14. Ілляшенко Т.Д. Аномальна дитина в школі. Київ: Ніка-Центр, 1995. 199с.
15. Ілляшенко Т.Д. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі (Дошкільний і молодший шкільний вік). К.: Ніка-Центр, 2003. 155 с.
16. Ілляшенко Т.Д. Як навчати дітей з порушеннями психофізичного розвитку. К.: Ніка-Центр, 2003.
17. Капська А.Й. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю з функціональними обмеженнями: навчально-методичний посібник для соціальних працівників і соціальних педагогів. Київ: ДЦССМ, 2003. 168 с.
18. Козлова В.А., Максименко В.С. Навчально-методичний посібник: Фронтальна робота з усунення лексико-граматичного недорозвинення мовлення у дошкільників (лексико-граматична ланка). Кіровоград: Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2005. 91с.
19. Колесникова И. А. Педагогическая реальность в зеркале межпарадигмальной рефлексии. СПб., 1999.
20. Колишкін О.В. Вступ до спеціальності «Корекційна освіта». Суми, 2013. 392 с.
21. Колишкін О.В. Педагогічна деонтологія вчителя-дефектолога. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 4 (38). С. 429–437.
22. Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади: Монографія. К.: Педагогічна думка, 2007. 458с.
23. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (у дошкільному дитинстві). Київ, 1998.
24. Концепція державного стандарту освіти учнів з порушеннями мовленнєвого розвитку. *Дефектологія*. 2000. № 2. С. 2–10.
25. Корендо Р. Предметне розвивальне середовище як чинник всебічного розвитку дитини. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2011. № 9. С. 44–50.
26. Кочерга О. В. Психофізіологія шестирічних першокласників і адаптація до школи. К.: Літера ЛТД, 2010, с. 98.
27. Кравченко Г. Ю. Інклюзивна освіта в ДНЗ. Х., 2014.
28. Левина Р.Е. Основы теории и практики логопедии. М.: Просвещение, 1968. 367.с.
29. Левченко И.Ю. Технология обучения и воспитания детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата: учебное пособие для студентов. М.: Академия, 2001. 187 с.
30. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики: учебное пособие. Донецк: Лебедь, 2002. 327 с.
31. Лурия А.Р. Основы нейропсихологии. Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М.: Издательский центр Академия, 2003. 384 с.

32. Люндквіст Л.Б., Бурлака В.В. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: навчально-методичний посібник. К.: Герб, 2007. 288 с.
33. Мальярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей: дидактичний матеріал. К.: Літера ЛТД, 2003. 104с.
34. Манько Н.В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку: науково-методичний посібник. К.: КНТ, 2008. 256 с.
35. Мастюкова Е.М. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии: учебное пособие. М.: Владос, 2004. 407 с.
36. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту: монографія. Кам'янець-Подільський, 2007. 304 с.
37. Охрімчук Р. Т. Такт учителя як засіб гармонізації педагогічної системи. *Педагогіка і психологія*. 1995. №1. С. 41-47.
38. Пихтіна Н.П. Основи педагогічної техніки: Навчальний посібник. Ніжин: Вид-во НДУ імені Миколи Гоголя, 2012. 288 с.
39. Поваляева М.А. Справочник логопеда. Ростов-на Дону: Феникс, 2001. 448с.
40. Поніманська Т. І. Гуманістичний аспект психолого-педагогічної підготовки вихователя. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. Київ, 2001. С. 73–79.
41. Синьов В.М. Основи дефектології: навч. посібник. К.: Вища школа, 1994. 143 с.
42. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. 238 с.
43. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості вчителя: Навчальний посібник. Київ: ІСДОУ, 1994. 112 с.
44. Сисоєва С.О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості: Монографія. Київ: Поліграфкнига, 1996. 405 с.
45. Сисоєва С.О., Поясок Т.Б. Психологія та педагогіка. Київ: Міленіум, 2005. 520 с.
46. Никольская О.С. Аутичний ребёнок. Пути помощи. М.: Теревинф, 2000. 336 с.
47. Нижник Л. Допомога дітям з особливими потребами. К.: Ніка-Центр, 2004. 112 с.

Інформаційні ресурси

16. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> – програми розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
17. <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> – інклюзивне навчання.
18. <http://logoclub.com.ua> – логопедичний сайт, де зібрані методичні поради, практичні рекомендації та весь комплекс необхідних матеріалів для розвитку мовлення дітей, попередження та подолання мовленнєвих порушень, а також підвищення результативності корекційно-розвивальної роботи.
19. <http://www.uasp.org.ua> – українська асоціація корекційних педагогів.
20. <http://iod.gov.ua/events.php> – Інститут обдарованої дитини НАПН України.